Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família

Xarxa òmnia

El treball amb infància en risc a la Xarxa Òmnia

Guia metodològica

Foto: Fernando Martínez

Oficina de Dinamització Comunitària de la Xarxa Òmnia

Any 2011

oficina.dinamitzacio@xarxa-omnia.org

www.xarxa-omnia.org

Sumari

0) Presentació 3

1) Conceptualització: a què ens referim quan parlem d'infància i adolescència en risc d'exclusió social? 4

2) Línies generals del treball amb infància en risc a la Xarxa Òmnia 5

3) Dades d'impacte 8

4) Un recull d'experiències del treball amb infància i adolescència en risc d'exclusió social 10

5) A mode de conclusió 24

6) Webgrafia 25

Presentació

Aquest document persegueix la finalitat d'oferir una mirada de conjunt al treball que s'està desenvolupant amb infància i adolescència en risc d'exclusió en el context del projecte Òmnia. Del total de 122 punts que conformen la Xarxa Òmnia, una part significativa (el 70%), treballa habitualment amb infants i adolescents que es troben, sovint, en situacions de vulnerabilitat.

Per aquesta raó, aquest document revisa la tasca que els i les professionals de la Xarxa desenvolupen amb aquest col·lectiu, mirant d'extreure models d'exemple, bones pràctiques i anàlisi d'experiències i de trajectòries. Tot això permet avançar vers la comprensió de les característiques que presenta el col·lectiu d'infants, així com observar formes d'intervenció que en ocasions poden resultar il·luminadores. La guia que esteu llegint, doncs, és un treball de síntesi a partir de les accions d'intervenció que s'estan duent a terme a la Xarxa Òmnia, si bé alhora focalitza en alguns casos d'especial interès.

D'altra banda, cal fer notar que aquest document s'adreça principalment a les persones dinamitzadores de punts Òmnia, per tal de facilitar l'adquisició d'una visió de conjunt del treball amb infància en risc. Tanmateix, és una manera de donar a conèixer aquesta tasca a altres persones i professionals del sector a qui els mogui un interès en aquesta qüestió.

Finalment, els possibles usos i aplicacions d'aquesta guia aniran majoritàriament destinats a la implementació d'accions d'intervenció amb infància en el context del projecte Òmnia. Es tracta, per tant, d'un document orientat a la praxi social, i no a la seva teorització. El que estem llegint es planteja com a eina de treball, com un recurs per a la intervenció o la millora de les accions i, com és lògic, per a la reflexió en torn de les accions dutes a terme fins el moment.

Conceptualització: a què ens referim quan parlem d'infància i adolescència en risc d'exclusió social?

El col·lectiu d'infants en situació de vulnerabilitat ha estat tradicionalment lligat a situacions de **manca de recursos** econòmics, socials i culturals. Tanmateix, a dia d'avui es fa difícil vincular *només* aquests elements com a factors determinants, trobant-nos així amb un cúmul de **noves situacions** que s'afegeixen a les ja esmentades. La desatenció parental, les addiccions a les pantalles (telèfons mòbils, Internet, televisió, videojocs...), el consum irresponsable i desmesurat, etc., són exemples de factors que bé poden generar situacions d'exclusió, més enllà dels tradicionals paràmetres de classe social i capitals social, cultural i econòmic amb què normalment s'expliquen les situacions d'exclusió.

La Xarxa Òmnia, com a resposta a la seva missió d'estendre les TIC a les persones i col·lectius susceptibles de no poder superar la fractura digital (*digital divide*), s'ha implantat en la forma de punts Òmnia arreu del territori de la Comunitat Autònoma de Catalunya, prestant la màxima atenció en barris que majoritàriament presenten majors necessitats. Per aquesta raó, el perfil majoritari de menor en risc que fa ús d'un Punt Òmnia té a veure sovint amb la manca de recursos, a la qual acostuma a sumar-s'hi uns índex destacables de fracàs escolar, desatenció parental o situacions familiars desavantatjoses que no afavoreixen el desitjable desenvolupament de les competències i habilitats de l'infant o adolescent.

En aquest sentit, cal destacar que el fet que un menor acudeixi a un Punt Òmnia no implica necessàriament que es trobi en situació de risc. Són molts els infants i adolescents que han fet de l'Òmnia un espai de trobada on desenvolupar formes d'expressió, gaudir i aprendre de la socialització amb els semblants, fer els deures de l'escola, divertir-se amb activitats lúdiques i pedagògiques, etc. Dit d'una altra manera: els Òmnia sovint funcionen més com a eina de prevenció que d'intervenció. Amb tot, el context habitualment desfavorable en el que es troben la majoria de punts de la Xarxa genera de per si un risc que, si bé no té per què acabar-se materialitzant, també és cert que la seva presència és innegable.

Línies generals del treball amb infància en risc a la Xarxa Òmnia

Després d'analitzar la tasca amb infància que duen a terme en aquests moments 111 punts de la Xarxa Òmnia, podem destacar una sèrie de línies de treball significatives que ens serveixen per oferir una visió de conjunt del treball amb infància en risc. El treball que desenvolupen els punts amb aquest col·lectiu sovint està liderat i implementat per la persona dinamitzadora, ja sigui en coordinació amb entitats i serveis del seu territori, o bé per iniciativa pròpia (generalment quan no hi ha presència d'altres organitzacions). Tanmateix, en ocasions els punts Òmnia també posen a disposició d'aquestes entitats i serveis les seves aules, per tal que puguin dir a terme els seus projectes, accentuant així la seva condició d'equipaments de servei a la comunitat.

A continuació oferim una breu descripció del tipus d'accions més significatives que es duen a terme en relació amb la infància i l'adolescència a la Xarxa Òmnia.

Espais de suport escolar

Són molts els punts que destinen algunes hores de la setmana per a què els escolars dels seus barris disposin d'un espai on anar a fer els deures, en un ambient d'estudi propici i amb el suport de la persona dinamitzadora o de persones voluntàries que els ajuden a resoldre dubtes i utilitzar les TIC per a les seves tasques. Així, mitjançant l'ús de l'ordinador molts infants i adolescents aprenen a utilitzar correctament els processadors de textos, cercar i destriar informació significativa a Internet, o consultar recursos disponibles a la Xarxa (diccionaris, enciclopèdies, hemeroteques, etc.), entre d'altres. I és que sovint hi ha famílies que no disposen de connexió a Internet a casa seva, tinta per imprimir els treballs o, senzillament, d'un espai propici per a què la mainada faci els deures.

Sovint aquests espais per fer els deures i estudiar s'aprofiten més per treballar continguts de caràcter procedimental i actitudinal, que no pas conceptual. Així, el tipus d'intervenció que es duu a terme amb infants en aquestes hores acostuma a anar encaminada a treballar els hàbits a l'aula, l'organització de la feina, la relació amb els companys i companyes, el respecte a les diferències, etc. Així, si bé els continguts de caràcter conceptual tenen sempre la seva presència (per exemple, fer els càlculs de matemàtiques o redactar un text), romanen en un segon pla en benefici del treball sobre els procediments i les actituds a l'aula.

En altres ocasions, com veurem més endavant quan mostrem exemples de bones pràctiques, aquestes hores dedicades a realitzar les tasques quotidianes de l'escola es poden convertir en espais per treballar l'expressió dels infants, la seva autoestima, i potenciar les habilitats pròpies de cadascú.

Transversalitat amb organitzacions i serveis del territori

Una de les característiques d ela Xarxa Òmnia consisteix a treballar en clau comunitària amb la resta de serveis i entitats presents al territori. En el cas del treball amb infància aquesta transversalitat es tradueix en la relació amb multitud d'entitats i serveis, en funció del barri o la ciutat on es trobi el Punt. En moltes ocasions aquesta tasca es realitza en coordinació amb la

pròpia entitat gestora de l'Òmnia, com és el cas de molts esplais, si bé sovint també trobem com hi ha organitzacions de lleure infantil que malgrat no gestionar un Punt, aquests equipaments acaben esdevenint espais de referència per al desenvolupament de les seves tasques i accions.

Un cas semblant és el dels programes, projectes i serveis presents al territori, com en el cas de *Jugar i llegir*, que es duu a terme en un total de 29 Casals Cívics de la Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya. El programa, de caràcter socioeducatiu, es complementa a la perfecció amb l'Òmnia tant pel fet d'estar pensat per contribuir al desenvolupament dels infants a través del joc i la lectura, com per la seva ubicació en els Casals Cívics, molts dels quals acullen també un Punt Òmnia.

Centres Oberts

Algunes de les entitats gestores de punts Òmnia disposen de Centres Oberts, els usuaris i usuàries dels quals fan ús del Punt. Cal tenir present que segons el Decret 27/2003, de l'atenció social primària, els Centres Oberts es defineixen com "serveis diürns que realitzen una tasca preventiva, fora de l'horari escolar, que donen suport, estimulen i potencien l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensen les deficiències sòcioeducatives de les persones".

Per tot això, els punts Òmnia són un complement tecnològic idoni per a la tasca que realitzen els Centres Oberts, i així ho evidencia la gran quantitat d'accions que diàriament es duen a terme. Activitats de lleure, de caire tecnològic o lúdic, els Òmnia col·laboren amb els Centres Oberts en la seva finalitat del desenvolupament personal i la integració social, prevenint i evitant el deteriorament i els situacions de risc, compensant deficiències socioeducatives i fomentant l'adquisició d'aprenentatges i atenent a tota la infància en situació de risc, hagin estat o no derivats des dels EBASP (Equips Bàsics d'Atenció Social Primària).

Centres educatius i Unitats d'Escolarització Compartida

Sovint els punts Òmnia es coordinen amb els centres educatius del territori on es troben ubicats per tal de fer un correcte seguiment d'alguns casos d'infants i adolescents amb problemàtiques concretes, o bé simplement per actuar com a agent social complementari a la tasca de les escoles o instituts. Així, en molts casos aquesta coordinació entre punts Òmnia i centres educatius serveix per detectar conductes, situacions familiars o actituds que d'una altra manera serien difícils de detectar per part del professorat, contribuint així a la millora de l'acció educativa.

De la mateixa manera, els Òmnia són un recurs sovint utilitzat per part de les Unitats d'Escolarització Compartida (UEC), amb les quals es programen activitats a l'Òmnia dins de l'horari escolar, sempre amb el corresponent monitoratge de la persona educadora de l'entitat gestora de la UEC, i amb la possible col·laboració de la persona dinamitzadora del Punt. Cal

recordar que una UEC és un servei que consisteix en un espai alternatiu on cursar temporalment l'ESO, adreçat a alumnes a partir dels 14 anys i ofert pel Departament d'Ensenyament conjuntament amb ajuntaments, associacions, fundacions, etc.

Dades d'impacte

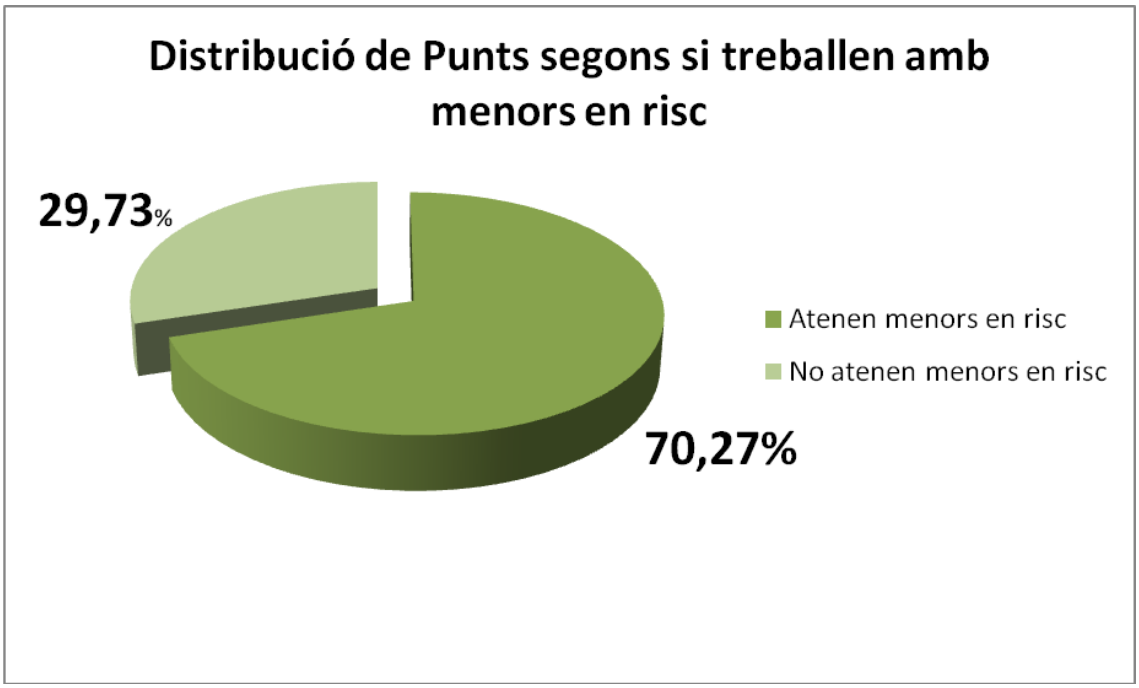

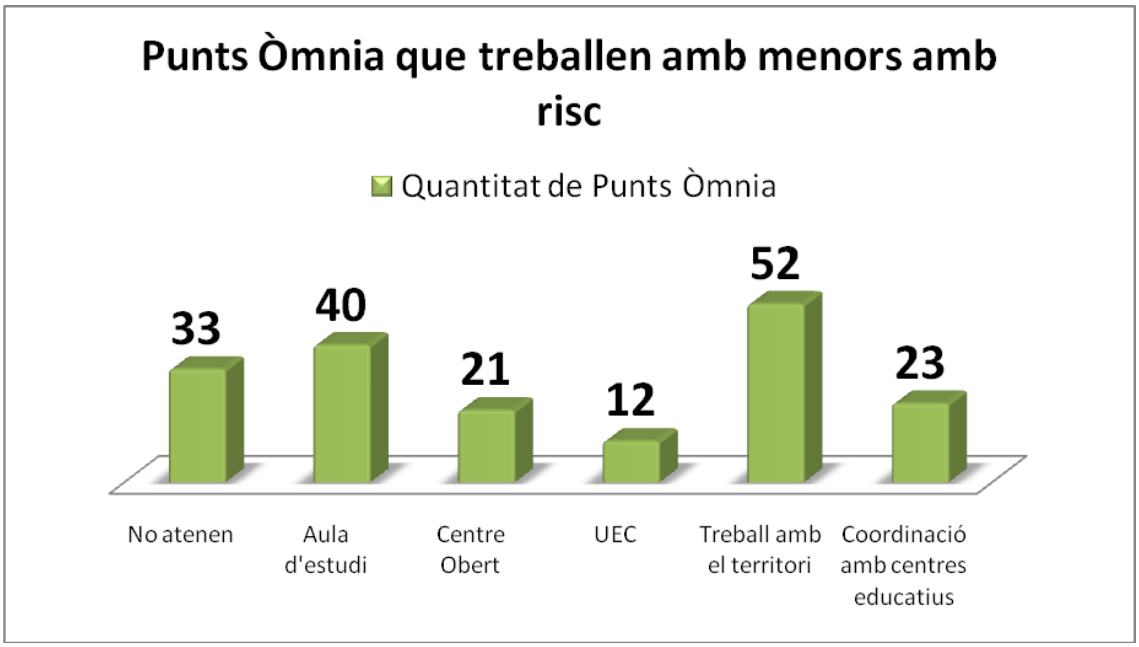

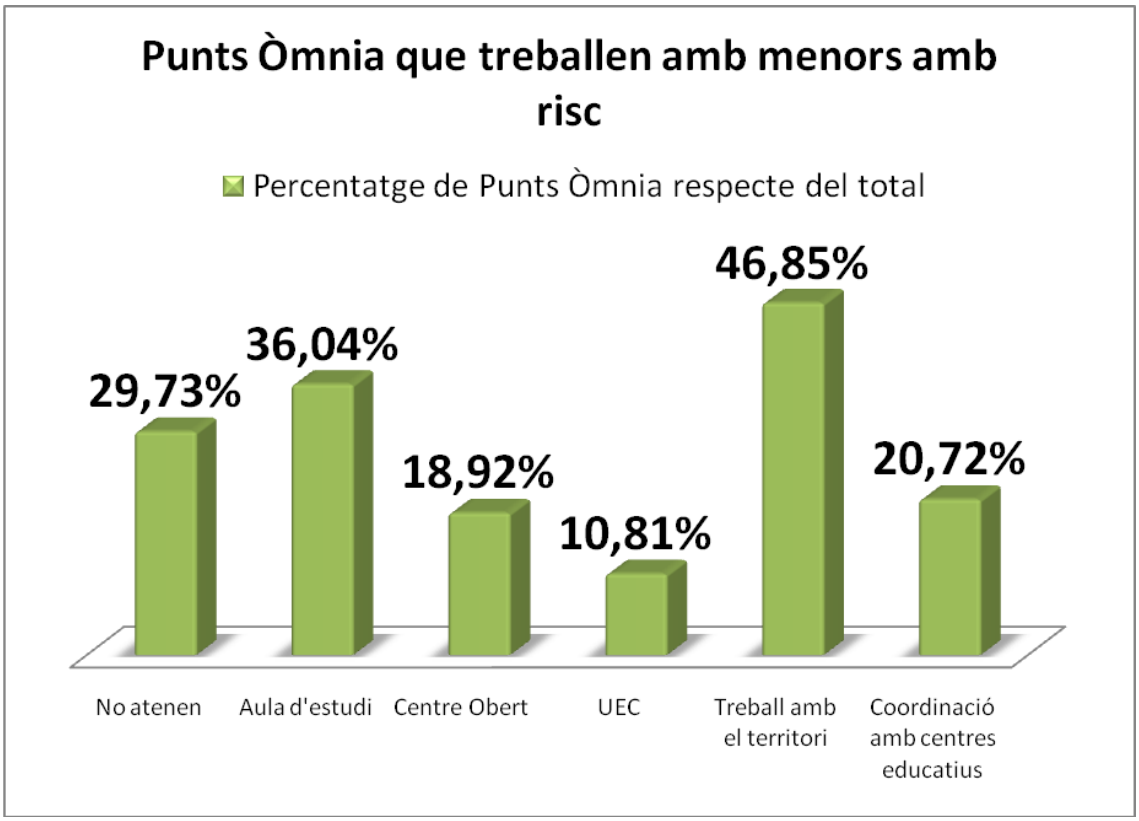
Punts Òmnia que treballen amb menors amb risc
Percentatge de Punts Òmnia respecte del total
29,73%
36,04%
18,92%
10,81%
46,85%
20,72%
No atenen
Aula d'estudi
Centre Obert
UEC
Treball amb el territori
Coordinació amb centres educatius

Un recull d'experiències del treball amb infància en risc d'exclusió social

LES EXPERIÈNCIES QUE ES DESCRIUEN A CONTINUACIÓ RESPONEN A LA VOLUNTAT DE REFLECTIR EL TREBALL QUE REALITZEN ALGUNS PUNTS ÒMNIA EN RELACIÓ AL TREBALL AMB INFÀNCIA EN SITUACIÓ DE RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL.

AIXÍ, HEM APOSTAT PER UNS CRITERIS DE SELECCIÓ QUE MOSTRIN LA DIVERSITAT DE TASQUES I EXPERIÈNCIES QUE ES DUEN A TERME EN EL CONTEXT DE LA XARXA ÒMNIA, ATENENT-NOS A LA TIPOLOGIA DE LES INTERVENCIONS. D'AQUESTA MANERA, HI HA EXPERIÈNCIES RELATIVES AL TREBALL DE SUPORT ESCOLAR, A LA CAPACITAT DE TREBALL COMUNITARI DE CARÀCTER TRANSVERSAL AMB EL TERRITORI, A LA RELACIÓ AMB ELS CENTRES EDUCATIUS O AMB ELS CENTRES D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA MÉS CENTRATS EN EL LLEURE.

Arromi: potenciant el talent dels infants

Punt Òmnia Gao Kaló, Hostafrancs (Barcelona)

Arromi és el nom que se li ha donat al taller que es realitza al Punt Òmnia Gao Kaló amb infants i joves del barri entre 7 i 14 anys, coincidint amb les hores d'assistència al culte religiós per part de la comunitat gitana del barri, entre les 19h i les 21h. Un cop acabada la jornada escolar, molts dels infants fins ara es reunien a les places, sense treuen profit de les hores i alhora, quedant desprotegits de l'atenció d'un adult.

El taller Arromi (abans "Shere Rom") és un programa pedagògic creat per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) pel desenvolupament de comunitats de pràctiques per a l'educació intercultural dins i fora l'escola. A través d'activitats mitjançant l'ús de les TIC es procura despertar la curiositat, motivació i l'interès dels infants per aprendre. Es treballen continguts en relació al nivell escolar dels alumnes, de manera que l'hi puguin atribuir una utilitat i una projecció, incidint en el "per què" els pot servir adquirir certes capacitats. El taller es desenvolupa amb la intervenció de la psicòloga Marta Pedrós, del Departament de Psicologia de la UAB, i la col·laboració de la dinamitzadora del Punt Òmnia, Gemma Vives.

L'Arromi alhora preveu dos itineraris en funció de l'edat dels infants: un per a nens i nenes d'entre els 7 i els 10 anys, i l'altre per a adolescents entre els 11 i els 16 anys. En un primer moment s'han destinat els dilluns per a aquesta activitat, a l'espera de veure com es consoliden els grups.

La pàgina web del programa i des de la qual es treballen la majoria de continguts és: http://www.5dbarcelona.org.

Les activitats que es duen a terme amb les TIC poden ser:

- Jocs interactius.
- Recerca d'informació a través d'internet per fer els deures.
- Disseny del cartell de la Festa Major d'Hostafrancs.
- Exercicis i activitats educatives: mots encreuats, sopes de lletres, laberints...
- Tractament i edició d'imatge digital.
- Creació d'un bloc.

Més informació sobre el Punt Òmnia Gao Kaló: http://gaokalo.blogspot.com/

Treball comunitari per activar el jovent del barri

Punt Òmnia Espronceda, Sabadell

Des del Punt Òmnia del barri sabadellenc d'Espronceda han participat en el desenvolupament d'un projecte eminentment comunitari per tal d'impulsar una ciutadania jove activa i participativa, sota el nom de PAJJ-6 (Programa de Participació Activa dels Joves del Districte 6é de Sabadell). El projecte, en el qual l'Òmnia ha esdevingut un dels referents tècnics del territori per als joves, compta també amb la participació de tècnics de diverses entitats i serveis, com ara la Ludoteca Margarida Bedòs, les regidories de Joventut i d'Educació de l'Ajuntament de Sabadell, la Plataforma de Joves del Sector Sud (PJSS), els IES Ribot i Serra i IES Les Termes, el Pla de Desenvolupament Comunitari de Sabadell Sud i el Pla de Barris.

El PAJJ-6 ha consistit en implementar una sèrie de dinàmiques i tallers amb l'alumnat de 3er i 4rt d'ESO dels dos instituts del territori i en els dos espais joves més importants del Districte 6é de Sabadell (Plataforma de Joves del Sud i Ludojove Margarida Bedòs). D'aquesta manera, s'ha buscat potenciar l'esperit crític dels joves, fomentar la seva participació al territori i donar a conèixer les diferents expressions relacionades amb la cultura de carrer.

Des del Punt Òmnia s'ha treballat per tal que el jovent que participa en el projecte pugui expressar les seves idees mitjançant l'aprenentatge en l'ús de blocs, Facebook, Twitter o qualsevol altra forma d'expressió digital, a més de la plataforma d'aprenentatge Moodle. Finalment, i més enllà de tot això, s'ha intentat que el jovent del barri vegi el Punt Òmnia com un espai que també els pertany, combatent d'aquesta manera una estigmatització que feia anys que durava, segons la qual l'Òmnia és un espai per a gent gran i infants. D'aquesta manera, alhora, des del Punt Òmnia d'Espronceda s'ha aconseguit canviar una dinàmica negativa que mantenia el jovent ocupant les tardes en places i carrers, fruit també, de la manca d'oferta d'activitats culturals per a aquest col·lectiu.

Més informació sobre el Punt Òmnia Espronceda i el PAJJ-6: http://blog.xarxa-omnia.org/espronceda/2011/09/08/334/

Un Casal per a tot un barri

Punt Òmnia Casal dels Infants del Raval, Ciutat Vella (Barcelona)

El Punt Òmnia del Casal dels Infants és un dels referents en el treball amb infància en risc d'exclusió. La seva ubicació en ple barri del Raval de Barcelona, i les condicions socioeconòmiques de la població d'aquest, han fet del Casal dels Infants un recurs del tot necessari en el barri. Així, des del Casal treballen amb la Taula de Barri, en la qual hi participen multitud d'organitzacions, moltes de les quals utilitzen l'Òmnia com a recurs, amb la col·laboració o no de la persona dinamitzadora.

L'Òmnia del Casal dels Infants col·labora amb una gran quantitat d'entitats que treballen amb infància i adolescència:

- Fundació Social del Raval
- Casal Familiar
- Estel d'Assís
- Casal Jove Atlas
- Vincles
- Casal Familiar
- Casal dels Infants (UEC i Centre Obert infantil)
- Projecte Infància Raval (Centre Civic Drassanes, Fundació Social del Raval, Associació Educativa Integral Estel d'Assís, Centre Obert Joan Salvador Gavina i Casal dels Infants ASB Raval)
- Centre Obert Adolescents – Spai8
- Centre Obert Infància
- Centre Obert Petita Infància
- Centre Obert Joves Sense Sostre
- Aula de Llengües
- Enllaç
- SOC
- Projecte AEC

Ara bé, més enllà de la capacitat del Punt per treballar en clau comunitària amb la resta d'entitats i serveis del barri, cal destacar algunes de les activitats que s'hi duen a terme. Entre aquestes destaca ***RavalKids***, una wiki col·laborativa duta a terme amb els nens i les nenes de dues entitats infantils del barri, i en la qual tot el que s'hi pot trobar ha estat íntegrament desenvolupat pels infants, amb el suport d'un voluntari que s'ocupa de la difusió i el manteniment de l'espai web: http://ravalkids.wikispaces.com

De la mateixa manera, hi ha altres activitats relacionades amb les TIC i en les que des de l'Òmnia del Casal dels Infants es treballa amb infància en risc. Exemples d'això són ***El Ravalet***,

un projecte compartit a través de l'edició d'una revista infantil que persegueix la complicitat dels infants i les entitats del barri; el ***RavalnTIC***, centrat en un ús lúdic de les TIC pensat per a entitats; el ***CasalnTIC***, un espai on la sala Òmnia s'utilitza per a les activitats que es duen a terme des de la UEC o el Centre Obert infantil del Casal dels Infants; o el projecte ***RelacionaNNTT***, un espai d'ús familiar de les TIC, impulsat també des del mateix Casal dels Infants.

Vídeo sobre els projectes RavalKids i Coses del Raval, del Punt Òmnia del Casal dels Infants del Raval: http://www.xarxa-omnia.org/node/6620

Acció social transversal per arribar a cada racó del poble

Punt Òmnia Eudald Graells, Ripoll

Si haguéssim de triar un element que pogués definir l'esperit que mou l'Òmnia Eudald Graells, aquest possiblement seria la seva excel·lent capacitat de treballar en clau comunitària, conjuntament amb la resta d'agents presents al poble, per tal d'oferir oportunitats als col·lectius més vulnerables de la capital del Ripollès.

I és que des de l'Òmnia es manté una relació molt estreta amb el **Consorci de Benestar Social del Ripollès**, amb qui mensualment es fa una reunió tant per al seguiment dels infants que participen a l'Òmnia. Aquesta estreta relació entre el Consorci i la tècnica del Punt possibilita detectar possibles casos de sospita, i posar-los en coneixement de les tècniques del Consorci.

L'activitat destinada per als infants, l'Espai Òmnia, es realitza els dimarts de 17:15 a 18:15 amb infants derivats amb edats compreses dels 8 als 12 anys. Es treballen noves tecnologies, suport escolar, hàbits, normes socials, etc. Aquesta activitat està promoguda pel **Consorci de Benestar Social del Ripollès** i pel Punt Òmnia. Es tracta d'un taller de caràcter anual, si bé els infants poden anar variant segons la seva evolució o segons les necessitats de les famílies.

Finalment, el Punt també treballa amb:

- **Centre Obert**: El treball amb el centre obert és a diari. Els locals estan de costat i aquest fet fa que formin gairebé un mateix equip. Les educadores del CO i l'educadora del Punt estan creant materials per els infants del centre però que també es podran utilitzar pels altres infants,
- **Àrea de Joventut:** periòdicament és reuneixen tots els agents que tracten i treballen pels joves i amb els joves. En aquestes es fa un traspàs del que s'està fent des de cada àrea. Es fan propostes i es cerquen activitats en les que tots el agents puguin participar conjuntament. Es manté, sobretot, una relació estreta amb la tècnica de joventut de l'ajuntament.
- La **UEC** (Unitat d'Escolarització Compartida) fa ús del Punt dos dies a la setmana. S'ha treballat la programació de manera conjunta entre l'educador de la UEC i l'educadora de l'Òmnia.

- **Llar Infants** Daina: no tenen aula de noves tecnologies a la seva escola, de manera que utilitzen el Punt, com a cessió d'espai, un dia a la setmana.
- Hi ha relació amb les **caps d'estudis de les escoles** Vedruna, Salesians i Maragall de Ripoll per tal de posar en coneixement les dificultats que tenen alguns infants per accedir a fer els deures que els demanen o bé per poder fer impressions, fotocopies, etc. S'ha iniciat el contacte amb la tutora de l'aula oberta de l'IES Abat Oliva.

Més informació sobre el Punt Òmnia Eudald Graells: http://omniaeudaldgraells.blogspot.com/

De com entendre's entre l'escola i l'Òmnia

Punt Òmnia Solsona

Una de les característiques que fan destacar l'Òmnia de Solsona en l'àmbit del treball amb infància en risc d'exclusió consisteix en el fet de mantenir una col·laboració estable amb un servei formal com és l'escola. En aquest sentit, cal destacar que l'escola l'avenç que suposa que la mateixa escola mostri un clar interès a l'hora de treballar amb el Punt, un fet que facilita enormement l'entesa i les possibilitat de treball col·laboratiu.

D'aquesta manera, els infants que assisteixen al Punt venen derivats des de la mateixa escola, facilitant un major coneixement de l'activitat dels infants, i permetent que l'escola intervingui en cas que faci falta.

Les activitats infantils del Punt es duen a terme en el marc del que s'anomena "Òmnia Infantil", un espai on es treballa amb aquells infants amb unes majors necessitats educatives, de manera coordinada amb l'escola. S'han creat dos grups, amb una hora a la setmana destinada a cadascun d'ells, que se suma a les hores del dijous a la tarda, moment en què es destina un espai per a fer treballs escolars.

Per altra banda, des del mes de setembre de 2010 el Punt Òmnia ha establert una col·laboració amb la Unitat d'Escolarització Compartida de la vila (UEC-L'AFRAU). Des d'aquí es treballa amb joves adolescents en edat d'escolarització i amb necessitats educatives especials, que han estat derivats des del seu centre educatiu d'origen cap a la Unitat d'Escolarització Compartida.

Per tot això de més amunt diem que el Punt de Solsona manté una estreta relació amb els centres educatius de la ciutat, tant en els nivells de primària i secundària, com amb el cas d'una UEC.

Més informació sobre el Punt Òmnia Solsona: http://omniasolsona.blogspot.com/

L'atenció a la infància amb trastorns d'atenció

Punt Òmnia AVV Montserrat (Igualada)

Val la pena destacar la tasca amb infància que duu a terme l'Òmnia de la capital de l'Anoia. D'una banda, des del Punt Òmnia s'atén regularment als infants provinents del Centre Obert, cadascun amb les seves problemàtiques concretes. El paper de la dinamitzadora consisteix a definir i elaborar la programació de les accions que es desenvoluparan, així com la seva implementació en forma de tallers. La dinamitzadora, això sí, manté una estreta relació amb un equip d'educadors ubicats en el mateix Casal.

De la mateixa manera, el Punt col·labora amb el programa *Jugar i llegir*, ubicat en el mateix Casal Cívic on es troba l'Òmnia, i amb qui es duen a terme les activitats de suport escolar.

Més enllà d'això, l'element que més destaca de l'Òmnia d'Igualada quant al treball amb infància en risc d'exclusió té a veure amb l'atenció a infants amb TDAH (Trastorn amb Dèficit d'Atenció amb o sense Hiperactivitat). El Punt col·labora amb TDAH-Anoia, una associació de caràcter privat i sense ànim de lucre, de famílies amb infants afectats per aquest trastorn. Els objectius d'aquesta associació són la difusió i el reconeixement públic del TDAH, la seva normalització, i l'ajut i el suport a les famílies afectades. Així, l'activitat que es realitza en el Punt amb aquests infants té una durada de 45 minuts, en una sessió setmanal, conduïda per una monitora voluntària de l'associació. Les activitats que es realitzen consisteixen en un seguit d'exercicis específics per a infants amb trastorns d'aprenentatge, inclosos en un CD.

Més informació sobre el Punt Òmnia d'Igualada: http://omniaig.wordpress.com/

La transversalitat com a mètode de treball comunitari

Punt Òmnia Banyoles

L'Òmnia de Banyoles es caracteritza per la transversalitat amb què duu a terme les seves accions. A escassos 100 metres del Punt Òmnia, hi ha un equipament municipal que és diu "el Boli Blau" destinat a nens i nenes del barri de la Farga, d'entre els 3 i els 10-12 anys. Aquest servei està dirigit per una educadora social amb qui el dinamitzador es reuneix un cop per setmana per tractar possibles problemàtiques detectades als infants que, derivats per qüestions d'edat (a partir dels 10 anys) fan el pas del "Boli Blau" al Punt Òmnia. El clima de confiança que es genera entre el dinamitzador i els infants en el Punt Òmnia fa que moltes vegades li expliquin problemes greus que pateixen a nivell de l'àmbit familiar, de la salut, maltractaments, etc. En aquests casos el dinamitzador ho comunica a l'educadora social del Boli Blau per tal que ella, fent servir les eines de què disposa, trobi possibles solucions o respostes a les problemàtiques abans esmentades.

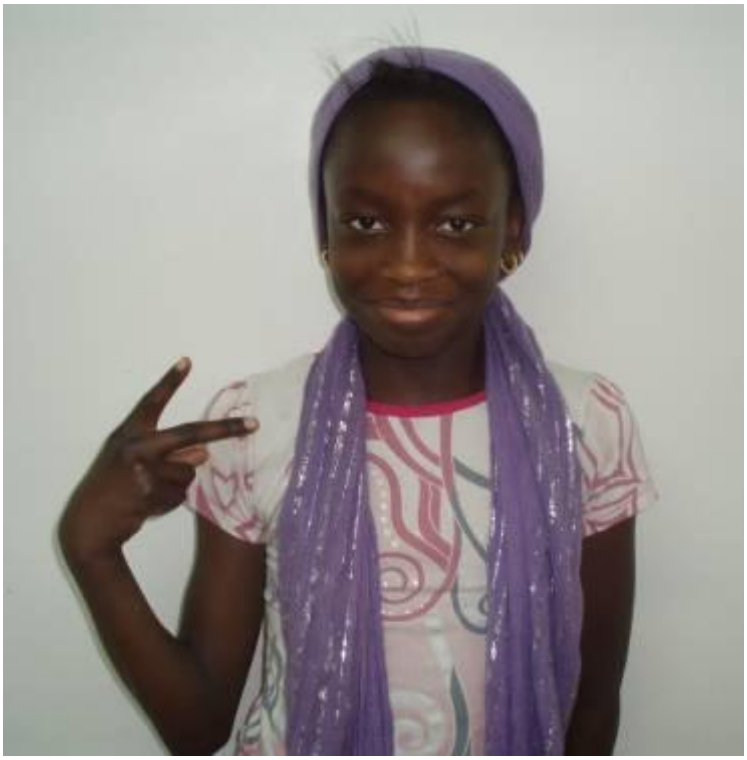

De la mateixa manera, s'han estipulat hores per a fer tasques escolars ja que la demanda ha anat amb creixement constant. Dins l'espai d'accés lliure es prioritza sempre les tasques escolars.

D'altra banda, l'Òmnia treballa amb l'equip de Serveis Socials (EBASP), ubicat en el mateix centre cívic que el Punt. Aquest fet permet que hi hagi una relació molt estreta i que es puguin derivar usuaris tan des del l'EBASP cap al Punt com al revés. Tanmateix des del Punt Òmnia també es pot treballar el seguiment d'alguns casos que ja acudeixen a l'EBASP o bé el dinamitzador pot comunicar a l'equip problemàtiques que ell detecta en infants, joves i adults.

Més informació sobre el Punt Òmnia de Banyoles: http://www.banyoles.cat/controller.php?p_action=show_page&pagina_id=5&inst_id=1732

Creant ponts per a l'adolescència

Punt Òmnia Akwaba

El Punt Òmnia Akwaba, a l'Hospitalet de Llobregat, compta amb una dilatada experiència en el treball amb infància i adolescència en risc d'exclusió. Fruit d'això, des del Punt es duen a terme diverses accions destinades a aquests col·lectius, entre les quals hi ha la Xarxa de Joves i Projecte Ponts. El Punt treballa de manera coordinada amb el PDC del barri, els Grups de l'Esplai Itaca, i participa activament de diversos esdeveniments comunitaris que s'esdevenen en el seu entorn.

El Projecte Ponts ("Fem Ponts cap a la secundària"), però, resulta especialment interessant en la mesura que genera un espai de coordinació i de col·laboració entre dues etapes educatives diferents: l'educació primària i l'educació secundària. El seu objectiu és dur a terme un acompanyament dels alumnes de 6è de primària al llarg de la seva transició cap a l'ensenyança secundària obligatòria. Aquest projecte està encabit dintre del Pla Educatiu d'entorn de L'Hospitalet del Llobregat. Com a novetat, el Projecte també s'ha realitzat de manera puntual als IES on hi van anar a parar els i les joves que l'any anterior havien participat al programa, consolidant així els aprenentatges treballats el curs anterior.

Disposen d'un bloc propi (http://fundacioakwabaponts.blogspot.com) on els i les joves que participen al projecte descriuen al llarg del curs les activitats i les dinàmiques de treball que duen a terme.

Més informació sobre el Punt Òmnia de la Fundació Akwaba: http://akwaba.pangea.org/web/ca/omnia i http://akwaba.pangea.org/web/

L'Òmnia, una peça en l'engranatge d'un Casal Cívic

Punt Òmnia Campclar

En el barri tarragoní de Campclar s'hi troba el Casal Cívic que allotja el Punt Òmnia de l'Associació de Veïns del barri. Es tracta d'un equipament modern que acull un gran nombre d'activitats de caire divers i per a tots el públics, si bé en aquesta ocasió ens interessa destacar aquelles que tenen a veure amb la infància i l'adolescència.

L'acció del Punt Òmnia pel que fa al treball amb infància s'ha sabut encaixar a l'activitat d'un Casal Cívic que presenta una oferta per a aquests col·lectius. D'aquesta manera, el Punt representa una peça de l'engranatge, però una peça fonamental per on passen activitats i grups diversos que utilitzen el Casal.

Així, la presència dels infants està assegurada cada dia de la setmana, de tal manera que els dies que aquests no es realitzen activitats en el marc del programa *Jugar i llegir*, es troben a l'Òmnia; d'aquesta manera s'assegura que la mainada disposi d'activitats a fer cada dia de la setmana. Des del Punt s'ofereixen activitats de caire lúdic i pedagògic, com ara trencaclosques, jocs de ciència, col·laboratius, etc.

Pel que fa als adolescents, el treball que es realitza amb aquest col·lectiu quan no estan fent classes de *break dance*, *hip hop* o *capoeira*, se centra en l'estudi. No es tracta tant de fer sessions de suport escolar, com de treballar qüestions de caràcter procedimental, com ara la recerca i el triatge de la informació a Internet, com preparar una bona presentació, com preparar i imprimir treballs correctament, etc.

D'altra banda, des del Punt Òmnia també treballen amb entitats externes al Casal Cívic, com és el cas de la Fundació Casal Amic, amb la qual treballen amb infants aspectes relacionats amb la pedagogia del joc i el valor de compartir.

Més informació sobre el Punt Òmnia de Campclar: http://www.xarxa-omnia.org/campclar

L'Òmnia i l'educació en el lleure

Punt Òmnia Esplai La Florida

És habitual trobar en el context de la Xarxa Òmnia entitats gestores dedicades en bona mesura a oferir un servei d'educació en el lleure. Així, són nombrosos els centres d'esplai que treballen amb infància i adolescència i que, mitjançant els punts Òmnia que gestionen, ofereixen a la mainada un ventall d'activitats de diversa tipologia.

En aquest sentit, és paradigmàtic el cas del Punt Òmnia del Centre d'Esplai La Florida, a l'Hospitalet de Llobregat. L'Esplai, en funcionament des del 1984, i que compta amb l'Òmnia des de fa 12 anys, ha esdevingut una institució en el barri en la mesura que ha desplegat la teva tasca no només entre infants i joves, sinó també entre les seves famílies, les persones adultes del barri, les escoles i instituts i les associacions presents al seu entorn.

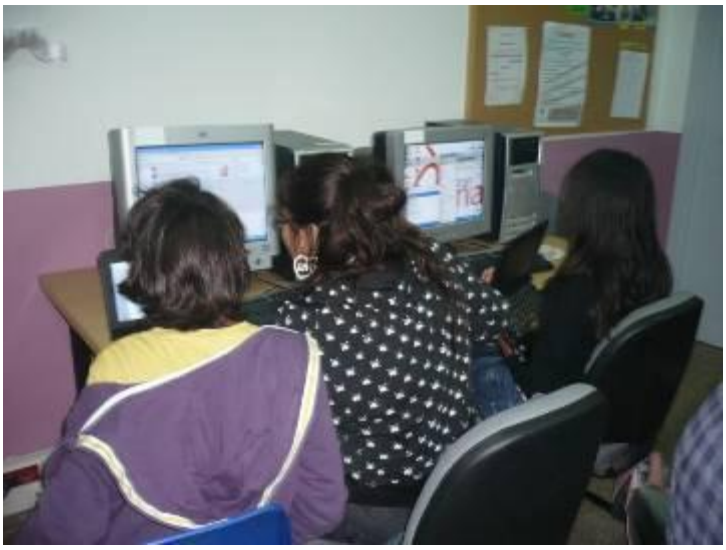

Així, el Punt Òmnia de La Florida funciona com a recurs transversal a les activitats de l'Esplai, una eina destacada en la metodologia d'intervenció que possibilita que l'entitat adquireixi una major eficàcia a l'hora de desenvolupar els seus objectius. De la mateixa manera, el Punt Òmnia ha sabut imbricar-se amb altres projectes que es duen a terme al barri, com ara el Pla Educatiu d'Entorn, Jugar i llegir, el Pla de Desenvolupament Comunitari o els Serveis Socials, per posar alguns exemples.

Així, s'hi duen a terme activitats com ara una ludoteca, un casal jove, accions de suport escolar, un centre obert, o diversos projectes d'aprenentatge-servei (APS) relacionats amb desenvolupar el sentiment de pertinença i estima del barri. En aquest darrer cas, els infants que participen a l'APS *Estimem la Florida* realitzen un taller setmanal a la sala Òmnia amb l'objectiu de promoure l'estima del barri, i apropar els pares i les mares d'aquests al projecte d'adults que es duu a terme des de la mateixa entitat.

Més informació sobre el Punt Òmnia del Centre d'Esplai La Florida:

http://puntomnialaflorida.wordpress.com

http://esplaiflorida.wordpress.com

El treball federat per a l'atenció a la infància

Punt Òmnia Marianao

El Punt Òmnia de Marianao, a Sant Boi de Llobregat, és un exemple de Punt pertanyent a una entitat, la Fundació Marianao, que treballa amb infància en risc d'exclusió social, i que ha sabut formar part i alimentar una xarxa més àmplia d'entitats amb qui compartir aquesta feina. En el cas de Marianao, doncs, l'entitat gestora forma part de FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència), una xarxa que destaca pel fet de reconèixer els punts Òmnia com a agents actius en el treball amb infants i adolescents en risc d'exclusió social.

FEDAIA és una entitat que representa a més de 10.000 infants, adolescents i les seves famílies que es troben en situació de risc d'exclusió social o desemparament a Catalunya que són atesos a través dels diferents serveis i programes de les entitats membres on hi treballen més de 5.000 professionals.

La federació agrupa les entitats d'iniciativa social que gestionen diferents serveis i recursos que actuen arreu del territori català. Alguns d'aquests són:

- Centres Oberts: 90%
- Unitats Escolarització Compartida: 65 %
- **Punts Òmnia**, Aules Tallers, Itineraris Prelaborals
- Serveis de Teràpia Familiar
- Telèfon de la infància
- Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE): 90%
- Institucions Col•laboradores d'integració Familiar (ICIF): 90%
- Pisos assistits: 50 %
- Serveis d'Adopcions Internacionals
- Residències Maternals
- Projecte Home

Més informació sobre el Punt Òmnia de la Fundació Marianao:

http://blog.xarxa-omnia.org/marianao

http://www.marianao.net

A mode de conclusió

"Per educar un infant es necessita tota la tribu"

Proverbi africà

Si hi ha una primera conclusió que es pot extreure de la lectura d'aquest document, és que el treball amb infància en risc ha esdevingut una línia d'actuació generalitzada en el context de la Xarxa Òmnia, on 7 de cada 10 punts dediquen una part del seu esforç al treball amb aquest col·lectiu.

Tanmateix seria estèril per als nostres propòsits com a projecte social que ens quedéssim amb l'aspecte purament quantitatiu de l'impacte. El treball amb infància en risc ha esdevingut una línia de treball fonamental en el projecte Òmnia, clarament caracteritzada per la seva transversalitat i la seva capacitat de generar sinèrgies amb els recursos existents en els territoris. I és que, de fet, el treball amb infància en el context dels punts Òmnia només pot prendre el seu sentit en la mesura que evita l'acció aïllada i es posiciona com a fruit de la relació amb la resta d'agents socials presents. Així, els punts Òmnia sovint actuen com una peça d'un engranatge social que possibilita oferir alternatives per a aquells infants que requereixen una major atenció com a conseqüència de situacions de desestructuració social o familiar.

En aquest sentit, la tasca dels punts Òmnia amb infància en risc d'exclusió possibilita treballar aspectes com la convivència, els hàbits i els codis que faciliten la socialització, alhora que contribueix a reduir la conflictivitat, potenciar la prevenció en les conductes, atendre les necessitats i alimentar les capacitats naturals dels infants. I d'aquesta manera, alhora, es lluita contra una dinàmica perversa que fa que les situacions de pobresa i de fracàs escolar s'alimentin l'una a l'altra.

El treball preventiu que es desenvolupa des dels punts Òmnia és fonamental per tal d'evitar els costos socials i personals que suposa l'exclusió infantil. Per a cada infant que caigui en l'exclusió, no només s'esdevindrà (o s'accentuarà) una situació personal i familiar dramàtica, sinó que com a comunitat deixarem de percebre el potencial que aquesta, i tota persona, ens pot aportar.

Finalment, cal destacar l'enorme potencial que es desprèn de la possibilitat que els punts Òmnia treballin també conjuntament amb organismes d'implantació territorial més àmplia. Així, la relació amb FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència), la DGAIA (Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència), o programes provinents de la Secretaria d'Immigració podeu aportar un grau encara més alt d'incidència en la intervenció dels Punts d'aquest projecte social que és la Xarxa Òmnia.

Webgrafia

Organismes

- Web de la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya
  http://www20.gencat.cat/portal/site/Joventut/
- Portal web de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona
  http://w3.bcn.es/V56/Home/V56HomeLinkPl/0,4126,121995261,00.html
- FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència)
  http://www.fedaia.org
- El defensor d'infants i joves
  http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=113

Recursos

- Punts d'informació Juvenils
  http://www6.gencat.net/joventut/scripts/pijs/puntinfo.asp
- EDPAC (Educació per l'Acció Crítica)
  http://edpac.cat
- Prevenció de drogues
  http://www.somnit.org/
- CRAJ (Centre de Recursos per a les Associacions Juvenils de Barcelona)
  http://www.crajbcn.cat

Educació en valors

- Dossier temàtic Educar en valors, realitzat pel DIXIT Centre de Documentació de Serveis Socials (Departament de Benestar Social i Família):
  http://dixit.gencat.cat/portal/fitxes/dossiers/recursos_educacio_valors.html
- Joc per ensenyar valors: *Wild Web Woods*
  http://www.wildwebwoods.org
- Jocs educatius del web del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya:
  http://www.edu365.cat/infantil

Més informació:

- Vídeo documental: *Trencant l'espiral de la pobresa infantil*
  http://www.tv3.cat/3alacarta/#/videos/3750170